

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 18. november 2019
Kontor: Straffulbyrdelseskontoret
Sagsbeh: David Carl Behrens
Sagsnr.: 2019-0030-2884
Dok.: 1272251

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 117 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 21. oktober 2019. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Rosa Lund (EL).

Nick Hækkerup

/

Pernille Østergaard

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 117 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren oplyse, om det i danske fængsler og arrester forekommer, at indsatte udelukkes fra fællesskab (uden for cellen) med andre indsatte alene som følge af bygnings- eller bemandingsmæssige forhold, således som det er tilfældet i Norge, jf. side 38 ff i Sivilombudsmannens ”Særskilt melding til Stortinget om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fængsler”, Dokument 4:3 (2018/19), og vil ministeren i bekræftende fald oplyse, hvor mange indsatte som således er undergivet ”faktisk isolation”? https://www.sivilombudsmanen.no/wp-content/uploads/2019/06/SOM_S%C3%A6rskilt-melding_WEB.pdf.”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, der har oplyst følgende:

”Det fremgår af den i spørgsmålet nævnte orientering til Stortinget fra den norske civilombudsmand, at ombudsmanden har udtalt, at der er store svagheder ved myndighedernes styring af fængslernes brug af isolation, og at der er alvorlig svigt i kvaliteten af styringsinformation. Det er endvidere anført, at omfanget af isolation i fængslerne er omfattende. Det fremgår desuden af den nævnte orientering, at den norske lovgivning giver mulighed for at udelukke indsatte fra fællesskab, hvis bygnings- eller bemandingsmæssige forhold gør det påkrævet. Videre er det anført, at opgørelser viser, at isolation, som skyldes økonomiske eller praktiske udfordringer, er den mest udbredte form for isolation. Det anføres endvidere, at der sker isolation i stort omfang, uden at det skyldes indsattes egen adfærd (faktisk isolation).

I Danmark findes der ikke en tilsvarende generel hjemmel til at iværksætte udelukkelse fra fællesskab som følge af bygnings- eller bemandingsmæssige forhold.

Der er i straffuldbyrdsloven og i de administrative regler, der er udstedt i medfør af loven, fastsat regler om de indsattes adgang til fællesskab, samt regler om hvornår indsatte kan udelukkes fra fællesskab.

1. Efter de danske regler skal en indsat så vidt muligt have adgang til fællesskab med andre indsatte. Dette fremgår af straffuldbyrdslovens § 33, stk. 1.

I fællesskabsbekendtgørelsen er der fastsat nærmere regler om de indsattes adgang til fællesskab. Bekendtgørelsen indeholder

bl.a. regler om indespærring af indsatte og særlige regler om fællesskab i arresthusene.

I relation til indespærring er det fastsat, at indsattes egne opholdsrum i lukkede fængsler kan låses i højst 12 timer i perioden mellem kl. 20.00 og kl. 09.00, mens indsattes egne opholdsrum i arresthusene kan låses hele døgnet. I åbne fængsler kan indsattes egne opholdsrum låses mellem kl. 21.00 og kl. 8.00, hvis det ud fra de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold findes hensigtsmæssigt og forsvarligt.

Dette betyder, at de indsatte i det tidsrum, hvor der ikke kan ske indespærring på eget opholdsrum, har ret til fællesskab med andre indsatte.

Herudover er det fastsat, at indsatte kan låses inde i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden, hvis den indsatte ikke kan være beskæftiget med en godkendt aktivitet på grund af sygdom, i en kort periode ikke kan anvises beskæftigelse, mens det overvejes, hvilken af institutionens arbejdspladser den pågældende skal tilknyttes, eller på grund af fritagelse fra beskæftigelse i anledning af en religiøs helligdag.

2. I relation til fællesskab i arresthusene, hvor der som nævnt ovenfor kan ske indespærring på eget opholdsrum hele døgnet, er der fastsat særlige regler for fællesskab. I mange arresthuse er der begrænsede muligheder for at tilbyde fællesskab. Dette skyldes primært de bygningsmæssige forhold i arresthusene, som i mange arresthuse f.eks. indebærer, at der ikke er egentlige fællesskabsrum.

I mange arresthuse afvikles fællesskab derfor som cellefællesskab (styret fællesskab med en anden indsat i eget opholdsrum). Det er kriminalforsorgen, der træffer afgørelse om, hvilke indsatte der kan have cellefællesskab sammen. Ved afgørelsen heraf skal der foretages en konkret vurdering af, hvilke indsatte der er egnede til at have fællesskab sammen. I denne vurdering skal bl.a. indgå risikoen for, at der kan ske overgreb eller lignende. Det er endvidere en forudsætning, at begge indsatte ønsker cellefællesskabet.

Der skal være adgang til fællesskab i fritiden mindst to timer dagligt og så vidt muligt mere.

Hvis en indsat nægtes cellefællesskab med en bestemt indsat (og der i arresthuset ikke er adgang til fællesskab i fællesskabsrum eller lign.), og den indsatte på grund af den aktuelle belægmæssige sammensætning (for tiden) ikke har mulighed for cellefællesskab med andre indsatte, vil der være tale om en de facto udelukkelse fra fællesskab. I en sådan situation påhviler det kriminalforsorgen at overveje muligheden for at flytte den indsatte til

en anden institution, hvor der er mulighed for fællesskab.

3. Endvidere findes der såkaldte fokusafdelinger i fængsler og arresthuse, hvor fællesskab gennemføres som cellefællesskab med en anden indsat i eget opholdsrum. Dette er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 33, stk. 2. Cellefællesskabet på disse afdelinger foregår på samme måde som beskrevet overfor under pkt. 2 om cellefællesskab i arresthusene.

4. Fællesskabet i institutionen eller dele af denne kan midlertidigt begrænses eller ophæves, når helt ekstraordinære ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 33 a.

Bestemmelsen kan bl.a. finde anvendelse, hvor mere ordensmæssige hensyn af ekstraordinær karakter, f.eks. i forbindelse med større skader på bygningerne gør det nødvendigt midlertidigt at begrænse eller ophæve fællesskabet. Det kan eksempelvis være i tilfælde af lynnedslag, og hvor fængslets tekniske udstyr er blevet ødelagt.

I sådanne ekstraordinære situationer vil det i almindelighed ikke være muligt at foretage en konkret vurdering af, om der i forhold til den enkelte indsatte kan ske udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63, som forudsætter, at den indsatte har udvist en uberettiget adfærd.

5. Situationer, hvor der kan være tale om, at en indsat, uden at det skyldes den indsatte egen adfærd, de facto er udelukket fra fællesskab, kan således forekomme i arresthuse og på fokusafdelinger, hvor de indsatte fællesskab gennemføres som styret cellefællesskab med en anden indsat i eget opholdsrum. Som det fremgår ovenfor, kan dette forekomme, hvis der ikke er en anden indsat, som den indsatte kan have fællesskab med, enten fordi der ikke er indsatte, der ønsker fællesskab med den pågældende eller omvendt, eller fordi kriminalforsorgen konkret vurderer, at der ikke er en indsat, som den pågældende indsatte af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde kan have fællesskab med. Det kan endvidere forekomme i situationer, hvor det af helt ekstraordinære ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet midlertidigt at begrænse eller ophæve fællesskabet i institutionen eller dele af denne.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har ikke statistiske opgørelser over, i hvilket omfang der forekommer situationer, hvor en indsat de facto er udelukket fra fællesskab som beskrevet ovenfor. Det er endvidere ikke muligt ud fra et elektronisk udtræk af data fra kriminalforsorgens klientsystem at finde sådanne oplysninger.

6. Hvis en indsat er udelukket fra fællesskab efter straffuldbyr-

delseslovens § 63, der som nævnt forudsætter, at den indsatte har udvist en uberettiget adfærd, og det samtidig besluttet, at den indsatte skal overføres til en anden institution, vil den indsatte typisk være udelukket fra fællesskab, indtil overførslen kan finde sted.

Folketingets Ombudsmand har i en temarapport fra august 2019 om udelukkelse fra fællesskab i kriminalforsorgens institutioner bl.a. undersøgt, om der i sådanne situationer, hvor den indsatte skulle overføres fra åbent til lukket fængsel eller arresthus, har været tilfælde, hvor udelukkelse fra fællesskab har trukket ud i længere tid, end grundlaget for udelukkelsen fra fællesskab har givet anledning til. Ombudsmanden fandt i disse tilfælde, at betingelserne for at udelukke den indsatte fra fællesskabet havde været opfyldt, da udelukkelsen blev iværksat, men ikke på et senere tidspunkt, hvor den indsatte stadig var udelukket fra fællesskabet, alene fordi det åbne fængsel ventede på en plads i lukket regi.

Da mangel på kapacitet i lukket regi ikke efter straffuldbyrdelseslovens § 63 er tilstrækkeligt grundlag for fortsat at udelukke en indsat fra fællesskab, har ombudsmanden anbefalet, at direktoratet sikrer, at udelukkelse fra fællesskab alene sker, når reglerne herfor er opfyldt, således at f.eks. indsatte, der skal overføres fra åbent fængsel til lukket fængsel eller arresthus, ikke fortsat holdes udelukket fra fællesskabet på grund af mangel på pladser i lukket regi.

Direktoratet er i færd med at undersøge den rejste problemstilling med henblik på, at det sikres, at der ikke sker udelukkelse fra fællesskab alene begrundet i kapacitetsproblemer i lukket regi. Det skal i den forbindelse bemærkes, at såfremt der skal ske hurtigere overførsel til lukket regi, vil det for tiden kunne have den konsekvens, at den indsatte placeres i dobbeltbelæg på en celle beregnet til en person.”

Jeg noterer mig, at Direktoratet for Kriminalforsorgen er i gang med at undersøge den af ombudsmanden rejste problemstilling med henblik på, at det sikres, at der ikke sker udelukkelse fra fællesskab alene på grund af kapacitetsproblemer i lukket regi.